
**BALIKESİR-ÇANAKKALE PLANLAMA
BÖLGESİ
1/100.000 ÖLÇEKLİ ÇEVRE DÜZENİ PLANI
DEĞİŞİKLİĞİ
PLAN AÇIKLAMA RAPORU**

TEMMUZ-2016

GİRİŞ

Bölgesel kalkınma anlayışı ile ilişkilendirilen sürdürülebilir gelişme kavramının, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda önemle vurgulanması, bütüncül planlama yaklaşımının gerekliliği ve öneminin Türkiye gündemine yeniden girmesine neden olmuştur. Bu Kalkınma Planı'nda "ülke coğrafyasında ve farklı kesimler arasında dengeli bir gelişme sağlanması hedefi, ülke ekonomisi için hedef alınan yüksek bir kalkınma hızı kadar önemli görülmektedir. Dengeli gelişme amacı doğrultusunda alınması gereken tedbirlerin ve uygulanacak politikaların beşeri ve fiziki kaynakların dağılım deseni ile tutarlı olması ve kamu yatırımlarının dağılımında ekonomik coğrafyanın, bölgesel gelişmenin ve sosyal faydanın dikkate alınması, kısaca; mekân ve sosyal yapı ile ilişkinin sağlanması önemle belirtilen hedefler arasında yer almaktadır."¹

"İstikrar içinde büyüyen, gelirini daha adil paylaşan, küresel ölçekte rekabet gücüne sahip, bilgi toplumuna dönüşen, Avrupa Birliği'ne üyelik için uyum sürecini tamamlamış bir Türkiye" hedefi ve vizyonu çerçevesinde hazırlanmış olan Dokuzuncu Kalkınma Planı'nda, hızlı nüfus artışı ve sanayileşme sürecinin, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı üzerinde önemli bir baskı unsuru olmaya devam ettiği; doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı konusunda kurum ve kuruluşlar arasındaki görev ve yetki karmaşasının da buna eklenmesi ile çevrenin korunması ve üretim sürecinin olumsuz etkilendiği belirtilmektedir. Ayrıca, Dokuzuncu Kalkınma Planı'nın " sadece kamu kesimi için değil, toplumun geneli için uzun vadeli bir perspektif ve hedef birliği sağlamaya hizmet edeceği; bu çerçevede, kamu kesimi ile özel ve sivil toplum arasında iletişime ve ortak hedeflere dönük işbirliğine katkıda bulunacağı; böylece, tüm kesimlerin sahiplenmesiyle, toplumsal potansiyelimizin tamamının harekete geçirildiği bir ortamda, ekonomik ve sosyal gelişmeyi hızlandırarak, kapsayıcı bir kalkınma süreci çerçevesinde halkımızın yaşam kalitesinin artırılacağı" ifade edilmektedir.²

1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planları, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma ve Dokuzuncu Kalkınma Planları'nda belirlenen bu ana hedeflere ulaşma amacının bir parçası olarak, planlama bölgelerinde koruma-kullanma dengesini sağlayacak ana arazi kullanımı ve strateji kararlarının sosyal strateji kararlarının verilmesine Planlama Bölgesindeki tüm sosyal aktörlerin plana katılımını ve sahiplenmesini amaçlayan bir planlama yaklaşımı çerçevesinde olanak sağlamaktadır.

Çanakkale-Balıkesir illerini kapsayan Planlama Bölgesi, barındırdığı ekolojik, doğal ve kültürel değerlerinin yanı sıra sunduğu ekonomik olanaklar ve potansiyel değerler doğrultusunda hızlı bir mekânsal değişime bağlı olarak çeşitli nüfus hareketlerine de sahne olmaktadır. Daha açık ifade etmek gerekirse Planlama Bölgesi tarım, sanayi, turizm ve hizmet odaklı ivmelere paralel olarak gelişim göstermektedir.

TARIM VE TOPRAK YAPISI

Balıkesir Çanakkale Planlama Bölgesi sınırları içerisinde toprak niteliği ve tarım toprağı varlığına bakıldığında verimli tarım arazilerinin varlığı, özel mahsul (zeytinlik vb.)alanları, tarımsal verimliliğin artırılması yönünde DSİ 25. Bölge Müdürlüğü tarafından korunan alanlar olan ve tarımsal verimliliğin artırılması yönünde sulama alanlarının kapsadığı geniş alanlar dikkat çekmektedir. Kentsel ve kırsal yerleşim faaliyetleri için yerleşilebilir alan bakımından değerlendirilecek alanlar bu yönüyle kısıtlı alanlardır.

¹ D.P.T. (2003), İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması.

² D.P.T.-Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013)

Planlama Bölgesi içerisinde yer alan nitelikli, niteliksiz toprak varlığının korunması yönünde; erozyon ile mücadele, taşınım ile kaybedilen toprak miktarının önüne geçilmesi için ıslah çalışmalarının hızlandırılması, bitki toprak ve çevre kirliliğinin önüne geçilmesi, doğal kaynakların etkin ve yerinde kullanılması, ekolojik yapıya uygun tarımsal üretimin tercih edilmesi, organik tarımın yaygınlaştırılması, fauna varlığının korunması, toprak yapısının niteliği doğrultusunda kullanılması gibi dikkat edilmesi gereken hususlar karşımıza çıkmaktadır.

Alt Hedef ve Stratejiler

- Çevre değerlerinin korunarak tarım alanlarının niteliği yönünde kullanılması.
- Ekolojik üretim biçimlerinin geliştirilmesi.
- Güncel ve detaylı toprak yapısı etüt çalışmalarının hızlandırılması.
- Çayır ve Mera Alanlarının korunması.
- Sulama Alanlarının korunması.
- Orman alanları ve orman topraklarının koruma altına alınması.
- Havza Koruma Eylem Planlarının Hazırlanması Projesi (Kuzey Ege - Susurluk - Marmara Havzaları) yönündeki çalışmalar ile bu yöndeki hazırlanacak güncel çalışmaların plan kararları olarak değerlendirilmesi.

•

ÇEVRESEL DEĞERLER DİKKATE ALINARAK TARIM ALANLARININ KORUNMASI, GELİŞTİRİLMESİ

Çevresel Hedefler içerisinde ekolojik yapı ve toprak kirliliğinin önlenmesi gibi konularda tarımsal faaliyetlerde dikkat edilmesi gereken unsurlardan söz edilmişti. Bu bağlamda verimli tarım topraklarının tarımla örtüşen diğer yaklaşımlar (sulama alanı vb.) ile birlikte çevresel hedeflerde dikkate alınarak Tarım Alanlarının Korunması ve Geliştirilmesi bir hedef olarak belirlenmiştir.

Tarımsal üretime konu olmuş tüm insani faaliyetlerin bu alanları niteliği yönünde geliştireceği gibi bu alanlar için orta ve uzun vadede ciddi sorunlar meydana getirebileceği gerçeğini de ortaya koymaktadır.

Alt Hedef ve Stratejiler

Tarımsal üretime dayalı üretici bilinci artırılarak çevre bilinçli tarımsal üretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi / geliştirilmesi.

ÇEVRESEL DEĞERLER DİKKATE ALINARAK TARIMDA HAYVANCILIK FAALİYETLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Planlama Bölgesi İçerisinde tarım sektörünün bir alt sektörü olarak hayvancılık faaliyetlerinin geliştirilebilir ve organize bir yapı kazandırılabilir özelliği karşımıza çıkmaktadır. Planlama Bölgesi arazi varlığı bakımından hayvancılık faaliyetleri, geniş çayır ve mera alanları ile açık besiciliğin yanı sıra toplu alanlarda üretim kapasitesi yüksek mekânsal kullanımlarla desteklenecek nitelik ve niceliktedir. Planlama Bölgesi içerisinde hayvancılık faaliyetleri bakımından kümes hayvancılığı da bu yöndeki önemli üretim faaliyetleri kapsamında yer almaktadır. Kümes hayvancılığına ilişkin kullanımlarda yerleşim merkezlerini olumsuz etkilemeyecek ve çevresel önlemlerin alınarak geliştirilmesine yönelik alanlara yönlendirilmesi gerekmektedir.

Alt Hedef ve Stratejiler

Hayvancılığın, çevresel değerlerinde dikkate alınarak geliştirilmesinin sağlanması.

Açık besicilik faaliyetlerinin uygun alanlara yönlendirilmesi ve Organize Tarım ve Hayvancılık Bölgelerinin belirlenmesi.

TARIMSAL POTANSİYELDE ÜRETİM VE İSTİHDAMA YÖNELİK SÜREKLİLİĞİN SAĞLANMASI

Planlama Bölgesi için tarımsal faaliyetlerin geliştirilmesi ve endüstriyel kullanımlar için tarımsal üretim miktarlarındaki niceliğin oransal değerlerine bakıldığında ulusal boyutta da tarımın önemli bir ekonomik faaliyet olduğu ön plana çıkmaktadır.

Bu yöndeki yatırım ve geliştirici yaklaşımların desteklenmesi için ulusal politikaların var olduğu gibi, plan kapsamında da bir takım hedefler belirlenmelidir. Planlama Bölgesi tamamını kapsayacak Tarım Master Planı hazırlanması ve sulama, kirlilik, erozyon, toplulaştırma, bölgesel üretim kapasitelerinin belirlenerek, rekoltenin de dikkate alınması ile bu yöndeki istihdam ve üretim niceliğinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Alt Hedef ve Stratejiler

Planlama Bölgesi içerisinde tarımsal üretim; sürekliliği sağlayacak Tarımsal Sanayi, Tohum Üretim Merkezleri, Tarım ve Hayvancılık Araştırma Geliştirme Alanları gibi yaklaşımlarla desteklenecektir.

TARIM VE MEKÂNSAL KULLANIMLARA YÖNELİK HEDEFLER

Planlama Bölgesi için tarımsal faaliyetler ulusal ve uluslararası ölçekte öncelikli üretim faaliyetlerini kapsamaktadır. Bölge ülke ihtiyacı olan tarımsal üretimde önemli bir üretim kapasitesine sahiptir. Bu nedenle tarım alanlarının korunması ve geliştirilmesi ancak farklı nitelikteki kullanımlara tahsisinin engellenmesi ile mümkün olacaktır.

Tarım alanlarının tahribatı ve amacı dışında kullanıldığı unsurlara baktığımızda kentsel kullanımlar, sanayileşme, turizm, mevzi planlar ile oluşan mekânsal kullanımlar, ulaşım türüne bağlı bölgesel büyük yatırımlar ve beraberinde gelişen sektörel kullanımlar vb. gösterilebilir.

Özellikle yerleşim merkezleri etrafında yer alan tarım alanlarının kentsel kullanım alanlarına çevrilmesine yönelik spekülasyon yaklaşımları bu alanların uzun süre atıl durumda kalmasına sebep olmaktadır.

Tarım alanlarının korunması amacı ile bu yöndeki çalışma faaliyetlerinde bütünlük ve aynı amaca ulaşmak için kullanılacak araçlar dikkatle seçilmelidir. Mevcut tarım alanlarının detaylı etüt, haritalanmasının yapılması, güncel teknoloji ile kullanımına ilişkin tespit ve takibin yapılacağı bütüncül ve koordineli stratejik yaklaşımlar üretilmelidir.

İL STRATEJİ PLANLARI

Balıkesir Stratejik Planı (2010 - 2014), Çanakkale Stratejik Plan (2010 - 2014) İl Özel İdareleri tarafından hazırlanmış stratejik planlarda temel yaklaşımlar olarak İllere ilişkin Güçlü-Zayıf yönler ile Fırsatlar ve Tehditlerin birlikte değerlendirilmesi sonucu SWOT (GZFT) analizleri ve öncelikli ele alınması gereken konulara ilişkin stratejiler ve bu stratejilerin uygulanmasına yönelik esas yaklaşımlar ele alınmaktadır.

BALIKESİR STRATEJİK PLANI (2010 - 2014)

Balıkesir İl Özel İdaresi tarafından hazırlanmış Stratejik Plan ile temel yaklaşımları aşağıdaki başlıklar şeklinde belirtilmiştir.

- 1- Çevresel Gelişim ve Köye Yönelik Hizmetler
- 2- Eğitim Hizmetleri
- 3- Sağlık Hizmetleri
- 4- Gençlik ve Spor
- 5- Sosyal Hizmetler
- 6- Tarım ve Hayvancılık
- 7- Çevre, Orman ve Doğal Kaynaklar

8- Kùltür ve Turizm

9- Doğal Afet ve Acil Durum Hizmetleri

10- Kurumsal Kapasitenin Artırılması ve Kurumsal İşbirliğinin Geliştirilmesi

Bu Plana ilişkin yaklaşımların temelini; "Balıkesir'de eğitim, kùltür, sağlık, tarım, çevre, ekonomi, imar ve sosyal alanda sürekli gelişmeyi temel ilke olarak kaynakların il öncelikleri doğrutusunda, katılımcı, stratejik yönetim anlayışıyla, plan dâhilinde rasyonel kullanımını sağlayarak, yaşam kalitesini yükseltmek³ oluşturmaktadır.

ÇANAKKALE STRATEJİK PLANI (2010 - 2014)

Çanakkale İl Özel İdaresi tarafından hazırlanmış Stratejik Plan ile temel yaklaşımları aşağıdaki başlıklar şeklinde belirtilmiştir.

- 1- Kırsal Kalkınma
- 2- Bitkisel ve Hayvansal Ürünler Üretimi
- 3- Tarımsal Teşkilatlanmanın Güçlendirilmesi
- 4- Tarımsal Envanter
- 5- Eğitim ve Sağlıkta Kalitenin Artırılması
- 6- Mikro Yatırımlar
- 7- Sosyal Hizmetler ve Yardımlar
- 8- Halk Eğitimi ve Halkın Bilinçlendirilmesi
- 9- Kùltürel Yaşamın Zenginleştirilmesi
- 10- Ören Yerleri
- 11- Turizmin Geliştirilmesi ve Çeşitlendirilmesi
- 12- Çevresel ve Mekânsal Gelişme
- 13- Su Kirliliđi ve Katı Atık
- 14- Fiziki Altyapı
- 15- Fiziki Planlama
- 16- Doğal Afetler
- 17- Çalışanların Özlük Haklarının Güçlendirilmesi
- 18- Kurumlar arası İşbirliğinin Güçlendirilmesi
- 19- Kurumsal ve Yönetimsel Gelişme
- 20- Yerel Bilgi Bankası

Bu plana ilişkin temel yaklaşımların temelini; 'Çanakkale İlinde yerleşik kişi ve kurumlara yönelik başta eğitim, sağlık, tarım, çevre ve bayındırlık alanları öncelikli olmak üzere tüm kamusal hizmetlerini; katılımcı, saydam, hesap verebilir çağdaş yönetim anlayışıyla sunup; ilin dünya mirası varlıklarını, doğasını, tarihini, kùltürel ve turizme yönelik zenginliklerini de değerlendirerek, ilin kaynaklarının bir plan dâhilinde, rasyonel biçimde dağıtımını ve kullanımını sağlayacak yatırımlar yaparak, ildeki halkın yaşam kalitesini ve refahını yükseltmek⁴ oluşturmaktadır.

BUGÜNKÜ ARAZİ KULLANIMI DEVAM ETTİRİLECEK KORUNAN ALANLAR-TARIM ALANLARI

Planlama Bölgesi genelinde ekonomik yapının en temel bağdaştırıcılarından olan tarım arazilerinin korunması planlama yaklaşımının her aşamasında temel hedefler kapsamında yer almaktadır. Buna bağlı olarak bu alanlarda; tarımsal verimin artırılması, teknolojik gelişmelerin takibi ve uygulanabilirliği, tarımsal üretimin denetim altına alınması, üretime

³ Balıkesir İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2010 - 2014)

⁴ Çanakkale İl Özel İdaresi Stratejik Planı (2010 - 2014)

uygun ürün çeşidi belirlenmesi, çiftçi eğitimi, hayvansal ürün çeşitliliğini ve verimin artırılması, hayvancılığa elverişli alanlarda hayvancılık faaliyetlerinin desteklenmesi ile niteliği yüksek tarımsal üretim anlayışının yaygınlaştırılması gibi strateji ve yaklaşımlar izlenmektedir.

Alt ölçekli plan çalışmalarında, tarım arazilerinin sınıflandırılması 5403 sayılı “Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu” kapsamında yapılacaktır. Başta mülkiyete dayalı yapılacak işlemler olmak üzere, bu alanlardaki uygulama 5403 sayılı Kanun ve bu kanun uyarınca çıkarılan yönetmelikler uyarınca gerçekleştirilecektir. Tarım arazilerindeki ürün deseni ve alternatif tarım yöntemlerine ilişkin çalışmalar ise ilgili Bakanlık politikaları çerçevesinde ve bu plan kararları doğrultusunda yapılabilecektir.

ÇEVRE DÜZENİ PLANI DEĞİŞİKLİĞİ

Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanlığının 25.01.2016 tarih ve 216-2240530 sayılı yazısı ile Balıkesir Büyükşehir Belediye Başkanlığınca 14.01.2016 tarihinde alınan 081 nolu Büyükşehir Belediye Meclis Kararı iletilerek, anılan Meclis Kararı doğrultusunda Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı 8.20 “Tarım Alanları” başlığı altında yer alan 8.20.1.7. nolu plan hükmünün yeniden düzenlenmesi talep edilmiştir.

14.06.2014 tarih ve 29030 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Mekansal Planlar Yapım Yönetmeliği ve Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı amaç, ilke ve stratejileri çerçevesinde yapılan incelemeler ve değerlendirmeler neticesinde;

- Balıkesir Valiliği Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünün görüşünde 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu’ nun 13.maddesinde “*Tarımsal amaçlı yapılar için, projesine uyulması şartıyla ihtiyaç duyulan miktarda her sınıf ve özellikteki tarım arazisi valilik izni ile kullanılır.*” hükmünün yer aldığı ve tarımsal amaçlı yapılar için anılan Kanunun herhangi bir kısıtlama öngörmediği, ilgi (a) yazıda plan hükümlerinde tarım ve hayvancılığı geliştirmeye yönelik yapılan önerilerin incelenmesi sonucunda, mevcut çevre düzeni planındaki yapılaşma koşullarında iyileşme sağladığı, yapılmak istenilen plan hükmü değişikliğinin Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli ÇDP sınırları içerisinde tarımsal amaçlı yapıların ruhsatlandırılması aşamasında Balıkesir Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünden görüş alınması şartıyla sakınca bulunmadığı, 1/100.000 ölçekli ÇDP’ nin 8.20.1.7 nolu maddesinde belirtilen “*....kuruluşları tarafından desteklenen projeye...*” ibaresinin genellikle destekleme şartnamelerinde ruhsat alınma zorunluluğunun bulunması sebebiyle “*....kuruluşları tarafından desteklemeye başvurulduğuna yönelik belgelendirilen proje...*” şeklinde değiştirilmesinin uygun olacağı yönündeki görüşü,
- Ayrıca yapılacak olan düzenleme hem Balıkesir İli, hem de Çanakkale İli’nde hayvancılık potansiyeli göz önüne alındığında hayvancılığı olumlu yönde etkileyeceği hususları dikkate alınarak;

Balıkesir-Çanakkale Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı “8.20.Tarım Alanları” başlığı altında yer alan 8.20.1.7 nolu plan hükmü;

“8.20.1.7. Başbakanlık, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, ilgili bakanlıklar ve bunların bağlı kuruluşları tarafından desteklemeye başvurulduğuna yönelik belgelendirilen projeye dayalı tarımsal amaçlı yapılar (Tarımsal kalkınma kooperatiflerince uygulanan projeler, üretici birlikleri/kooperatifleri tarafından uygulanan projeler, Avrupa Birliği kaynaklı projeler, Dünya Bankası destekli projeler, sosyal riski azaltma projesi kapsamında uygulanacak projeler gibi) 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünce değerlendirilerek sonuçlandırılır.

Desteklenen projeler dışında en az 50 büyükbaş, 100 küçükbaş ve üzeri hayvancılık kapasiteli veya 25.000 adet kanatlı hayvancılık ve üzeri kapasiteli tarımsal amaçlı yapılar da 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ve 3083 sayılı Sulama Alanlarında Arazi Düzenlenmesine Dair Tarım Reformu Kanunu kapsamında Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğünce değerlendirilerek sonuçlandırılır.” şeklinde düzenlenmiştir.